

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ
МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

**«ӨЛЕМДІК ӘДЕБИ ДАМУДАҒЫ
ЖАҢА БАҒЫТТАР»**

атты халықаралық ғылыми-теориялық
конференция материалдары
11 желтоқсан 2013 жыл

Алматы
«Центр бұмаги»
2013

МАЗМҰНЫ

ӘДЕБИ ҮДЕРІС

- Funda GivenDerin*. Gender roles in orphanamuk's novel snow
Funda GivenDerin. Dindar kimligin inşasi: 2000 sonrasi dindar kadın yazarların romanlarında müslüman kadın modeli
Funda GivenDerin. Qurban as literature: a structural overview of suhab
Ысқақұлы Д. Тұрмыс-салт жырлары – ұлт руханиятының ақ айдыны
Сьдыков Т. Гуманизм – теңізге, мұхитқа апаратын жол
Абишева У. Проблема регионального исследования литературы в современной науке
Темірболат А. Жанр романа в современной литературе Казахстана
Джуханышбеков Н., Исмаилова Ф., Розиева Д. Современные тенденции мировой литературы
Умбетасев М. Түсіне өлең кірген акын
Бұлдыбай А. Ұлылардың ұстазы – Қабан жырау
Жанбердиева Ұ. Тұрмағамбет Ізтілеуовтің дастандары
Имангазинов М. Скифтер туралы әдеби дерек пен дәйек
Орда Г. «Тұлпарға мінген ұлы даланың Тарлаң мінезді ұлы боламын» (М.Райымбекұлының «Кентавр» жинағы туралы)
Қалқабаяв С. Шығармашылық тұлғалар жайындағы орыс тілді туындылар
Асылбекулы С. Извилистые пути духовных исканий (О С.Шаймерденове и его повести «Собачья ярость»)
Әбілов А. М. Әуезов және әңгіме ыргағы
Әбілов А., Қалайбергенова Г. М.Қаназ және аудармашы шығармашылық даралығы
Тайманова С. Мүтәліп Қыраубайұлы – халық ақыны
Айтбаева А., Мұқашева Г. Сейітжан ақынның діни тақырыптағы өлеңдерінің танымдық, көркемдік сипаты
Мәтбек Н. «Бақырғани кітабы» – ортағасырлық құнды жәдігер
Сұлтанова Б., Әмірбекова Р. Шокан Уәлихановтың батырлар жыры туралы тұжырымдары
Мәдібаева Қ., Оспанова А. «Ақбілек» романы. Көркемдеу қисындары.
Өмірлік арқау
Шортанбаев Ш. Ғабит Мүсірепов көсемсөздеріндегі ұлт тағдыры

394

- Ноғайбаева Р.* Абайтанудың ғылыми негіздері
Засымбаева Э. Абайтанудың өзекті мәселелері
Мұратқызы А., Сапықбаева Ә. Діпдер Мамырбаева шығармаларындағы бүгінгі заман келбеті
Zharogva A. American scholars investigate Central Asian studies
Еркімбаева Қ. Қазақ руханиятындағы «алаштану» мәселелері
Әмірбекова Г., Әбіразақова А. Сыр сүйелері шығармаларындағы дәуір үні мен замана шындығы
Есмазарова Р. Шығарма шеберлігі
Төлегенова Б. Шеберлік және суреткерлік қолтаңба
Алмыржаева А. «Сары қазақ» романындағы өмір суреттері
Дарбабаев С. Қазақ фольклорындағы сұлулық пен сымбаттылық өлшемдері
Жүсіпова А. Қазақ прозасының зерттелуі (1970–1980 жылдарындағы еңбектер негізінде)
ТІЛТАНЫМ
Машиева Г., Тауссарова А. Сөз қаттығыстарындағы қорлау деректері лингвистикалық талдауы нысаны ретінде
Болатова Г. Учет различия синтаксических возможностей двух языков (на материале романа-эпопеи М.О. Ауэзова "Путь Абая")
Абасилов А. Қазақстан Республикасындағы тіл саясаты: басым бағыттары, жоспарлануы мен жүзеге асу жолдары
Құрабаева Х. Қазақ әліпбиі және диакритикалық белгілер қолданысы
Бекмағамбетова Г. Шарт және себеп қатынастарының өзіндік ерекшеліктері
Есімova Ж. Қазаға қатысты қолданылатын мәдени лексика
Тымболова А. Қазақ пьесаларындағы ақ өлеңнің коммуникативтік-прагматикалық сипаты
Ыбыраева У., Қоңырбаева А. Қазақ мифологиясындағы сұлулық пен сүйіспеншіліктің тілдік сипаты
ӘДІСНАМА
Копбаева М. «Абайтану» курсының оқытудың жаңа бағыттары
Бөбусенко Г. О формировании языковой и коммуникативной компетенции студентов-билингвов в системе дистанционного обучения
Бахтиярова С., Абдуллаева А. Білім берудің жаңа технологиялары және оларды қазақ тілі сабағында тиімді қолдану жолдары

395

Сонда да жұпар иіс танауын қытықтап, жанына сіңіп жатыр. Іштен жан нұрынын шапағаты алаулады. «Анық тура жол – бауырында бала тербесту екен» ғой деп ойлады. Кеудесін кішкентай иіскеледі. Табиғи әдіспен емшестің аузына сядды. Қол тимеген кеуде кішкентайдың бүлкілдете сорғанына қытығы келген. Жүректігі періште риза болып, жымып еді, сүт сорғалай жөнелді. «Ақырын жақсы ете гөр!» деді Тәмиза іштей. – Ақырын жақсы ете гөр!»[5,46]. Сондай-ақ бұл жерден ананың балаға деген ықылас, мейірімін көруге болады.

Әке-шешеден де айырылып тұл жетім қалған бейкүнә періште сәбилерді кім болса да аяры хай. Бірақ оны өз баласындай асырап жеткізу әркімінің қолынан келе бермейтіні айдан анық. Өзгеге үлгі етіп, мұңға батқан нәрестелер жүзіне күлкі ұялатқан. Аллаһ өзі жіберген періштедей Тәмиза төрт баланы бірдей бауырына басып бағуға бел буғанын мына жерден аңғара аламыз: «—Ананың сүті үшін баланы нағашымен араластырады екен, ондай жұратат бұл балаларда болмай тұр, ата қаны үшін өз жұртымен араластырады, бірге тұған тағы жоқ. Ағайынның ортасында болайық. Алапай екеуіміз некемізді қыркынан кейін қидыруға уағдаласып елік, төңір заңы оны қаламаған болар. Менің әу бастағы ниетімнің сыналғаны шығар бұл. Кішкентайды емзім, анасы болдым. Ал мына үшеуін бауырға басайын. Осыларды пері тірліктен періштедей қорғауға Алладан медел сұрайын, сіздер бата беріңіздер!» – Тәмиза тоқтап сөзді өзі айтты...»[5,56]. Сондай-ақ бұл жерден қазақ халқының сағт-дәстүрінің үлгісінде көре аламыз.

Қорыта айтқанда, қаламгердің қоғам қолбестін жасаудағы қалам саптауы өзге жазушылардікіне ұқсамайтындығымен ерекшеленеді. Жазушы айтар ойын нық, еш боямасыз анық, айқын ашып көрсетіп береді. Жазушы шығармашылығын зерттеу көп ізденістерді талап етеді. Жазушы шығармалары әлі талай зерттеу жұмысының өзекті мәселесіне айналары хақ.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қирабаев С. Әдебиетіміздің ақтандық беттері. -Алматы: Білім, 1995.-288 б.
2. Дәлелбаев Ж. Өмір шындығы және көркемдік ішкім. Зерттеу. - Алматы: Ғылым, 1991. -208 б.
3. Қабдолов З. Сөз өнері. -Алматы: Қазақ университеті, 1992. -350 б.
4. Бердібаев Р. Нағыз адамдар туралы кітес // Қауісар бұлақ. - Алматы: Жазушы, 1989 -220 б.

5. Мамырбаева Д. Махаббаттың ақ жауыны. -Алматы: Алуа ЖШС, 2011. -300б.

6. Пирашова Г. Көркем прозаның психологизмінің кейбір мәселелері. Алматы: Алаш, 2003. -327 б.

7. Майтанов Б. Қаһарманның рухани элемі. -Алматы: Жазушы, 1987. -232б.

*A. Zhaparova,
Department of Translation
Theory and Methodology, KazNU*

AMERICAN SCHOLARS INVESTIGATE CENTRAL ASIAN STUDIES

The study of relations among countries, their interaction is called International Relations. The given term implies a branch of political science that indicates the study of these interactions. An ambassador is a representative of a country, a highest ranking diplomat who introduces a state and is often authorized to another independent country. Ambassadors Extraordinary and Plenipotentiary of Kazakhstan in different states: Ergaly Bulegenov in Belorussia, Bakyt Dusenbayev in Spain, Konstantin Zhigalov - Canada, Nurlan Ermekbayev - The People's Republic of China, Galym Orazbakov - The Russian Federation, Kanat Saudabayev - In Great Britain, Erlan Idrisov - The United States of America. The list can be lasted endlessly. Besides the envoys, writers, scientists, scholars are connecting link between countries, states. Translators and interpreters play a significant part in establishing contacts, mutual-beneficial relationships, in fact they are of paramount importance here. Let's nibble at a this subject. How are foreign scientists, particularly American ones interested in Central Asian Studies?

Central Asia is a heart of Asia, spreading from the Caspian Sea in the west sides to the western China in the east. It borders with Russia in the North and it is bounded by Iran, Afghanistan, China on the north part. Central Asia mainly encompasses these republics of the former Soviet Union. Kazakhstan, Kyrgyzstan, Turkmenistan, Uzbekistan, Tajikistan. Other territories sometimes involves Mongolia, Afghanistan, eastern part of Iran, northwestern Pakistan, very rarely Xinjiang and Tibet situated in western China, southern Siberia in southern Russian Federation.

Central Asian Studies is the subject of investigating the history, culture, traditions, languages, literary remains of Central Asia. The

discipline Contemporary Central Asian Studies have been developed by trail-blazers like Denis Sinor, Alexandre Bennigsen, Edward Allworth, Yuri Bregel and others. One can find Central Asian Studies taught in the following educational establishments: Indiana University of Bloomington, Department of Central Asian Studies (The USA), University of Washington (The USA), University of Cambridge (Great Britain), The American University of Central Asia/University of Bern (Switzerland), University of Kashmir (India), University of Zurich (Switzerland), the University of Chicago (the USA), Jawaharlal Nehru University (India). The major work is done exactly in the Indiana University of Bloomington. The department of Central Eurasian Studies at Indiana University of Bloomington has been the leading teaching and scientific research program. Scholars, scientists involved in Central Asia studies belong to the Central Eurasian Studies Society. My attention was drawn by Indiana University of Bloomington, where many salient and prominent scientists put their nose to the grindstone. So let me cover each of them in turn.

Kemal Silay was born in Ankara, Turkey in 1964 to a middle-class Muslim family, he was educated in public schools from the elementary to the college level. After completing his B.A. from the Department of Turkology at Ankara University in 1988, he was awarded a governmental scholarship to study abroad. He came to the United States in 1988, where he received his M.A. in Turkic Studies from Indiana University, Bloomington in 1990, and his Ph.D. in 1993. In the Fall of 1993, he was appointed as Assistant Professor of Near Eastern Languages and Civilization at the University of Washington in Seattle. In 1997, he returned to his alma mater, Indiana University to become the holder of the Ottoman and Modern Turkish Studies Endowed Chair. Indeed he slaves away. His research interests are Ottoman Court Literature; Cultural History of the Ottoman Empire; Turkish Oral Literature; Secularism, Islam, and Modernity in Turkey; Contemporary Turkish Politics and Islamist Movements; Textual Studies; Cultural Studies; HCI; Postmodernism; Gender Studies; Islamic Civilizations; Lawful Islamism(s) within Liberal Democracies. The courses recently taught by the professor. A few of them, Introductory Ottoman Turkish, Introductory Turkish, Media Turkish, Studies in Ottoman Texts: 13-15th Centuries, Literature of the Ottoman Court in Translation, Seminar in Turkish Studies: Sources of Turkish Language and Literature, Turkish Literature in Translation, Translating Turkish Literature, Cultural History of the Ottoman Empire and Modern Turkey, Research in Classical Ottoman Texts, The Glorification of Jihad- From Medieval to Postmodern and Numerous independent studies with advanced graduate students.

Dewin DeWeese is a professor of Islamic and Central Eurasian Studies at Indiana University, Bloomington. He received his PhD in 1985 at Indiana University, and since then has continued to do research on Central Asian Islam, particularly Sufism and its political and social dimensions. He has published major studies of Central Asian religion and history using Persian, Arabic and Turkic manuscript sources he has painstakingly accumulated from collections all over the world. Until 2008, he served as the Director of the Denis Sinor Research Institute for Inner Asian Studies at Indiana University. He received a Guggenheim Fellowship in 2003 and was named a Carnegie Scholar in 2006. The research preference: Islamic Central Asia, Soviet Central Asia, Sufism, Islamization, religions and Inner Asia, and Islamic hagiography. He teaches these disciplines, such as Islam in the Soviet Union and Successor States, Religion and Power in Islamic Central Asia, Islamic Hagiography of Central Asia. His neoteric highlighted publications includes "Islamization and Native Religion in the Golden Horde: Baba Tükles and Conversion to Islam in Historical and Epic Tradition." (Pennsylvania State University Press, 1994) Series "Hermeneutics: Studies in the History of Religions", 638 pp. Khojagani Origins and the Critique of Sufism: The Rhetoric of Communal Uniqueness in the Manaqib of Khoja 'Ali 'Azizan Ramitani," in *Islamic Mysticism Contested: Thirteen Centuries of Controversies and Polemics*, ed. Frederick De Jong and Bernd Radtke (Leiden: E.J. Brill, 1999) 492-519, "The Masha'ikh-i Turk and the Khojagan: Rethinking the Links between the Uasavi and Naqshbandi Sufi Traditions," *Journal of Islamic Studies* (Oxford), 7/2 (July 1996), 180-207. "The Tadhkirat-i Bughra-khan and the "Uwaysi" Sufis of Central Asia: Notes in Review of Imaginary Muslims," *Central Asiatic Journal*, 40 (1996), 87-127. "The Descendants of Sayyid Ata and the Rank of Naqib in Central Asia," *Journal of the American Oriental Society*, 115 (1995), 612-634. "Baba Kamal and Jandi and the Kubravi Tradition among the Turks of Central Asia," *Der Islam*, 71 (1994), 58-94.

Edward Lazerini is a professor at Indiana University. Selected Awards: Selected President, Central Eurasian Studies society, 2008-2009, Treadgold Memorial Lecturer for 2003, The University of Washington, Visiting Scholar, Middle East Studies Center, University of Michigan (November 1995), Research Grant, National Council for Eurasian and East European Research (1992-1994), Scholar-in-Residence, Middle East Center, The University of Utah (1990), Faculty Excellence in Teaching Award, University of New Orleans (1985), Research Grant, National Endowment for the Humanities (Summer 1977), Research Grant, International Research and Exchanges Board (1973-1974). Research